

Malmö högskola
Grundskollärautbildningen 1-7 Sv. SO
Individ och samhälle
Höstterminen 2003
Examensarbete 10 poäng

BARNPERSPEKTIVET DÅ OMSORGEN SVIKTAR

Författare: Barbro Fredriksson

Handledare: Kajsa Hallstedt

FÖRORD

Ett stort tack riktas till alla Er, 94 grundskollärare och socialsekreterare, som genom Ert engagemang gjorde detta arbete möjligt. Att så många svarade på enkäterna har gjort att resultatet känns trovärdigt. Särskilt tack till alla Er som tog er tid att skriva kommentarer.

Sist vill jag tacka Kajsa Hallstedt för stort stöd och bra, konstruktiv handledning under arbetets gång.

Sjöbo den 10 december 2003
Barbro Fredriksson

Malmö högskola
Grundskolläraryrket 140 p.
Höstterminen 2003
Examensarbete 10 p

Fredriksson, B (2003). Barnperspektivet då omsorgen sviktar. Läraryrket, Malmö högskola.

Syftet med följande arbete är att få en bild av hur skolan och socialförvaltningen samarbetar kring barn, vilka lever i hem där deras psykiska och/eller fysiska behov inte blir tillräckligt tillgodosedda för att ge dem en gynnsam utveckling.

Arbetet försöker reda ut vad begreppet barnperspektiv står för, samt hur anmälningsplikten och regler för sekretess påverkar grundskollära och socialsekreterarnas samarbete då det gäller barn som lever i hem där omsorgen sviktar. Temat ligger i tiden. Det märks i litteraturen, genom förändringar i styrdokument angående anmälningsplikten, men också i de nya arbetsformer och projekt som socialförvaltningen använder i arbetet med utsatta barn.

Med hjälp av enkätundersökning där aktören svarade på en graderad skala och även kunde skriva in kommentar till sitt svar, undersöktes hur barnperspektivet tillgodoses av skola och socialförvaltning, samt hur anmälningsplikten och sekretessen påverkar dessa två instansers samarbete.

Slutsatsen av detta arbetes frågeställning, baseras främst på dessa svar men även på litteraturstudier. Trots att grundskollärare och socialsekreterare visar stort intresse för samarbete märks ett tydligt avstånd. Information om respektive arbetsförhållanden och uppdrag skulle möjligen minska detta avstånd.

Av undersökningen framgick en vilja att tillgodose barnperspektivet, då det gäller att se och hjälpa barn som lever i omsorgssvikt, men att möjligheter till detta många gånger saknas.

Nyckelord: Anmälningsplikt, Barnperspektiv, Omsorgssvikt, Sekretess, Skola, Socialförvaltning.

Barbro Fredriksson
Törnedalsgatan 27
275 37 Sjöbo

Handledare: Kajsa Hallstedt

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
1. INLEDNING	9
1:1 Introduktion	
1:2 Bakgrund	
1:3 Syfte och frågeställning	10
2. LITTERATURGENOMGÅNG	11
2:1 Omsorgssvikt och barnperspektiv	
2:1:1 Fakta om barn i utsatta lägen	
2:1:2 Historik	
2:1:3 Definition och förklaring av omsorgssvikt och barnperspektiv	12
2:1:4 Styrdokument om barnperspektivet	
2:2 Anmälningsskyldighet då det gäller barn i omsorgssvikt	13
2:2:1 Styrdokument om anmälningsskyldigheten	
2:2:2 Vad säger forskningen om anmälningsskyldigheten	14
2:2:3 När bör anmälan ske?	15
2:3 Sekretess då det gäller barn i omsorgssvikt	
2:3:1 Sekretessens upphävelse	16
2:3:2 Uppgiftsskyldigheten bryter skolans sekretess.	
2:4 Socialtjänstens arbete med barn som lever i omsorgssvikt	
2:4:1 Styrdokument för socialtjänsten	
2:4:2 När en ansökan kommer till socialförvaltningen	17
2:4:3 Arbetsformer inom socialförvaltningen	
2:5 Skolans arbete med barn som lever i omsorgssvikt	18
2:5:1 Skolans roll då det gäller barn som lever i omsorgssvikt	
2:5:2 Lärares roll då det gäller barn som lever i omsorgssvikt	19
2:5:3 Läraren och anmälningsskyldigheten	20
3. METOD	21
3:1 Resultat	
3:1:1 Val av metod	
3:1:2 Tillvägagångssätt	22
4. RESULTAT	23
5. ANALYS	29
5:1 Barnperspektivet	
5:2 Anmälningsskyldigheten	30
5:3 Samarbete mellan skola och socialtjänst	32
5:4 Sekretessen	
6. SLUTSATS	35

7. SLUTORD	37
8. BILAGOR	39
9. REFERENSER	41

1. INLEDNING

1:1 Introduktion

Arbetet handlar om hur barn och ungdomar som lever i hem där omsorgen sviktar uppmärksammas i samhället. Fokus ligger på de två instanser som i sin yrkesroll står som ansvarstagare för dessa barn, det vill säga skola och socialförvaltning. Målgruppen för arbetet är i första hand lärare och socialsekreterare.

Enkäten ”Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal på familjeenheten på socialförvaltningen” tar upp om barnperspektiv, anmälningsplikt, sekretess, information från socialförvaltning till skola och samarbetet dem emellan. Dessa frågor ligger till grund för hela arbetet.

1:2 Bakgrund

Barn som växer upp i omsorgssvikt lever i en ond cirkel i en orättvis värld. Med omsorgssvikt menas att föräldrarna inte har förmågan att uppfatta barnets behov och tillfredställa dem på ett sätt som gynnar dess utveckling. Dessa barn har fått sina problem genom brister i hemmet och när de av denna anledning får svårigheter i skolan, har de ingen som strider för sig. Eftersom det behövs samarbete mellan hem och skola för att få en gynnsam progression hos eleven, hamnar dessa elever i ett utanförskap.

I skolan har det på senare år skett en ökning av barn som behöver resurser i form av extra stöd. Anledningar kan vara diagnoser av olika slag såsom ADHD, DAMP, Aspergers syndrom eller dyslexi. Detta påverkar barn som lever i omsorgssvikt i stor grad. För det första räcker resurserna inte till, då så många elever behöver stöd. Det verkar också som brukligt att barn med ställd diagnos i första hand får hjälp och stöd i skolan. För det andra har inte skolpersonalen den sociala tid, som skall kompensera hemmets brister, och är så oerhört viktig för dessa barn.

Naturligtvis skall barn med diagnoser ha hjälp och stöd i skolan. Men eftersom barn som lever i omsorgssvikt inte har någon hemma som strider för sig blir de lätt skolans stora förlorare.

Skolans mål är att förstå och gynna alla elevers utveckling kunskapsmässigt såväl som socialt. Då det gäller barn som lever i hem där omsorgen sviktar krävs extra insatser från läraren.

En uppfattning är att lärarna känner sig ovana vid att diskutera dessa problem ute på skolorna. Rädsla för att säga något man inte får kan vara en anledning. Men att inte våga se problemen gör inte att de försvinner, tvärtom.

En annan uppfattning är att lärarna upplever sekretessen frustrerande och att det finns ett avstånd mellan socialsekreterare och lärare. Olika sekretessnivå kan ge bilden av att lärarna har mindre ansvar för barn i svårigheter. Därför görs, i detta arbete, försök att utreda hur sekretessen påverkar samarbetet kring barn som lever i hem där omsorgen sviktar.

1:3 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är först och främst att fokusera på de barn som lever i hem där deras psykiska och/eller fysiska behov inte blir tillräckligt tillgodosedda för att ge dem en gynnsam utveckling. Detta sker genom att få en bild av hur barnperspektivet tillgodoses av skolan och socialförvaltningen samt hur anmälningsplikten uppfylls.

Vidare är syftet att undersöka hur skolan och socialförvaltningen samarbetar kring barn som lever i hem där omsorgen sviktar, samt i vilken mån grundskollära och socialsekreterarnas olika nivå av sekretess inverkar på eventuellt samarbete.

Frågeställning:

1. Hur tillgodoses barnperspektivet av grundskollärare och socialsekreterare då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
2. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialförvaltning då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
3. Tillgodoses uppfyllandet av anmälningsplikten?
4. Vilken roll spelar sekretessen i arbetet med barn för vilka omsorgen sviktar?

2. LITTERATURGENOMGÅNG

2:1 Omsorgssvikt och barnperspektiv

Detta avsnitt tar upp fakta om barn för vilka omsorgen sviktar. Här redovisas siffror som uppskattar antalet barn som lever med missbrukande föräldrar. Det finns ingen dokumentation som visar hur många barn som lever med psykiskt sjuka eller psykiskt utvecklingsstörda föräldrar. Därför nämns inte detta i faktadelen. Nedan redovisas också kortfattat historik som berör 1990- talets senare hälft med koncentration på barns psykiska hälsa samt hur barns inflytande utvecklats över tid. Avsnittet hänvisar till forskning på området.

Denna del innehåller också definitioner av *barnperspektiv* och *omsorgssvikt*, samt styrdokument om barnperspektivet.

2:1:1 Fakta om barn i utsatta lägen

Enligt Barbro Hindberg, tidigare sakkunnig i sociala barnavårdsfrågor på Socialstyrelsen, bodde det 1,9 miljoner barn i Sverige år 1999. Dessa utgjorde 22 procent av befolkningen. Under året 1997 placerades 15 500 barn någon gång i familjehem. Hindberg skriver att om 9 000-10 000 barn omhändertas varje år så växer 150 000 barn upp med missbrukande föräldrar. Risken för barnmisshandel är störst i hemmet (Hindberg. 1999 s.11f, s.60, s.90, s.162). I Sverige växer 175 000 – 200 000 barn upp med en alkoholiserad vuxen (Hansen 1995 s. 8f.).

2:1:2 Historik

Barns psykiska ohälsa i västerlandet har ökat sedan 1960- talet. Detta visar en stor undersökning som blev klar 1998. Den leddes av professor Michael Rutter inom barnpsykiatri på Londons universitet. Att mönstret varit likadant i de nordiska länderna visar en avhandling av Leeni Berntsson. Då det gäller svenska undersökningar ses likadan utveckling. I nationella såväl som internationella studier är orsakerna desamma med utgång från individnivå, familjenivå och samhällsnivå. Rutters forskning visar att arv och miljö visserligen samverkar men miljön påverkar i större grad. Han menar att den riskfaktor, som påverkar mest, då barn mår dåligt psykiskt, är föräldrarna (Rothstein. 2001).

I Sverige ersattes barnavårdsnämnderna med socialnämnder 1982. Detta gjorde att barnperspektivet försumrades under 1980- talet. Idag har kommunerna ersatt barnavårdsnämnderna med särskilda avdelningar inom individ och familjeomsorg (Hindberg. 1999 s. 36 f.).

En publikation av socialstyrelsen gällande barns inflytande enligt socialtjänstlagen, beskriver att barns åsikter under tid inte varit centrala. Det är först på senare år förändring skett. I mitten av 1900- talet var samtal med barn ovan-

ligare än idag. Skillnader märktes dock, under så kort tid, som mellan 1998 och 2001. Länsstyrelserna fann allvarliga brister då det gällde barns rätt att komma tilltals i barnavårdsärenden 1998. Året efter hade kommunerna dock börjat utveckla metoder angående utredning av barn med fokus på barnperspektivet. År 2001 hade kommunerna kommit ytterligare ett steg längre men situationen är långt ifrån tillfredsställande (SOU 2000:77).

2:1:3 Definition och förklaring av omsorgssvikt och barnperspektiv

Barbro Hindbergs definition av begreppet *barnperspektiv* är att förstå det enskilda barnet med utgångspunkt från dess ålder, kön, klass, etnisk tillhörighet samt hänsynstagande till barnets kulturella bakgrund. Hon tar stöd i barnkonventionen och utlänningslagen då hon menar att ”Utgångspunkten i barnperspektivet är respekten för barns fulla människovärde och integritet. Visserligen växer barn upp med mycket olika ekonomiska, politiska och religiösa förutsättningar men varje barn har ändå rätt att bli bemött med respekt och få samma skydd för sin integritet. Ytterligare en utgångspunkt i barnperspektivet är barndomens egenvärde. Barn ses inte som bihang till sina föräldrar eller passiva mottagare av föräldrapåverkan. De ses inte heller som miniatyrupplagor av vuxna utan som unika individer med egna behov. Barndomen ses således inte enbart som en förberedelse för vuxenlivet utan med ett värde i sig” (Hindberg. 1999 s.35 s.38).

Hindberg definierar *omsorgssvikt* som följer ”När föräldrar inte har förmågan att uppfatta barnets behov, att ge psykisk/fysisk näring samt skydd.” Hon menar också att omsorgsförmågan bestäms av relationen mellan föräldrarna samt i vilken grad samhället ger stöd. Riskgrupper där omsorgssvikt kan föreligga är missbrukande föräldrar, psykiskt sjuka föräldrar samt föräldrar med psykisk utvecklingsstörning (Hindberg 1999 s.22).

Normalt är föräldrarna biologiskt förutbestämda för att kunna ta hand om sina barn skriver Monika Fahrman som är psykolog och arbetar med barnavård och mödravård. Hinder för ett gott föräldraskap kan vara missbruk, förstånds handikapp eller skador från egen uppväxt (Fahrman. 1993 s.11).

2:1:4 Styrdokument om barnperspektivet

I föräldrabalken kan man läsa att ”Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling” (Höglund. 2000 s.57).

FN:s generalförsamling antog 1989 konventionen om barns rättigheter. Enligt artikel tre skall alla åtgärder som rör barn i privatlivet såväl som offentligt, alltid se till barnets bästa. Konventionen tar i detta avseende hänsyn till såväl föräldrarnas, eller annan vårdnadshavares, rättigheter som skyldigheter då det gäller ansvaret för barnet. I artikel tolv kan man läsa att barn som kan uttrycka sin talan skall höras. Man skall dock ta hänsyn till barnets mognad och ålder (Barnkonventionen 2000).

I 1 kap 2§ *Den nya socialtjänstlagen* står som följer: ”När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsyn till barnets bästa kräver...” Denna lag tillkom efter det att Sverige fastställt FN:s barnkonvention (Bergstrand. 2000 s.10).

2:2 Anmälningssplikt då det gäller barn i omsorgssvikt.

Denna del beskriver vad styrdokumentet säger om anmälningssplikten. Här redovisas den nya (kap.14 1§) såväl som den tidigare (71§) formuleringen av lagen, med anledning att kunna uppmärksamma skillnader. Vidare tar avsnittet upp forskning angående anmälningssplikten, samt fakta om när anmälan bör ske.

2:2:1 Styrdokument om anmälningssplikten

Lagtexten har genomgått en förändring då det gäller anmälningssplikten. Så här står det i Socialtjänstlagen (71§), vilket kan jämföras med Nya socialtjänstlagen (kap.14 1§) som redovisas direkt efter. ”Var och en som får kännedom om att en underåring misshandlas i hemmet eller annars behandlas där på ett sådant sätt att det är fara för hans hälsa eller utveckling bör anmäla detta till socialnämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt de som är anställda hos sådana myndigheter är skyldiga att genast till socialtjänsten anmäla om de får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till underårigs skydd. Detta gäller även läkare, lärare, sjuksköterskor och barnmorskor som har sådan anställning. Anmälningssplikt gäller även för dem som är verksamma inom kommunal familjerådgivning, om de i sin verksamhet får kännedom om att en underårig misshandlas i hemmet. Myndigheter och befattningshavare som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov och skydd. Med underårig menas person under 18 år” (Höglund. 2000 71§).

I den Nya socialtjänstlagen (kap.14 1§) står att läsa att ”Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter... Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov och skydd” (Bergstrand. 2000 14 kap.1§). (Nya Socialtjänstlagen kap. 14 1§ ersätter tidigare SoL 71§).

2:2:2 Vad säger forskningen om anmälningsplikten

Socialstyrelsen har kartlagt och följt upp individ och familjeomsorgens arbete med barn, i svenska kommuner, sedan 1993. Åldern på barnen var noll till tolv år. Undersökningen gällde tre frågeområden som berörde anmälan, utredning och insats. Det gällde om antalet anmälningar av barn ökat, genom att någon ansett att barnet varit illa, samt vad detta i så fall kunde bero på. Vidare undersöktes hur socialtjänsten hanterade anmälningar samt vilka resurser som sattes in. Av undersökningen har tydligt framgått att kommunerna till stor del saknat statistik för att besvara frågorna. Statistiken visar inte vilka grupper som anmäler i störst utsträckning eller på vilka grunder anmälningarna sker. Hur stor del som leder till utredning är oklart. I undersökningen av kommunerna använde man sig både av enkäter och intervjuer. Det är främst minnesbilder som ligger till grund för resultatet som visade att anmälningar och utredningar verkat öka sedan 1993. Vidare tycks det som om färre del anmälningar/ansökningar utreds idag än i början av 1990-talet. De anmälningar som utreds i störst grad är de från skolan samt ansökningarna från föräldrar angående kontaktfamilj. Att anmälningarna ökar är ett internationellt mönster. Anledningarna till ökning i Sverige beror troligen på att personal som arbetar med barn är mer medvetna om barns rättigheter idag. Barn i fokus-projektet (se detta arb. s.18) som vill medvetandegöra anmälningsplikten pågick även under denna tid. Andra orsaker kan vara att skolan skurit ner på elevvård och därför behöver mer insatser från socialtjänst. Att socialförvaltningarnas samarbete med skolan ökat samt att anmälningar och utredningar börjat dokumenteras i slutet av perioden gör att fler barn tycks behöva hjälp. Länsstyrelsernas årsrapport och denna kartläggning visar att socialförvaltningen har oförändrade resurser. Detta gör att ökningen av anmälningar tvingar socialförvaltningens personal att prioritera hårdare då det gäller anmälningar, ansökningar och insatser (Socialstyrelsen 1998).

Det behövs system för att redovisa och jämföra dokumentation i kommunen och mellan kommunerna. Det bör gälla vilka som anmäler och vad som anmäls. Det behövs även dokumentation om vilka anmälningar som sällas bort, vilka insatser som ges utöver kontaktperson/kontaktfamilj och vård utanför hemmet samt hur länge insatserna pågår. Denna dokumentation utgör en bas vid fördelning av resurser i kommunerna (Socialstyrelsen 1998).

Två undersökningar som gjorts av FoU Byrån (Forsknings och Utvecklingsbyrån) vid Stockholms socialtjänst visar att få anmälningar görs. Endast 15 procent av de elever som skolan misstänkte för illa anmäldes till socialtjänsten. Anmälningarna skedde sent inte förrän ett och ett halvt år efter det att man upptäckt problemen (Hindberg. 1999 s.134).

2:2:3 När bör anmälan ske?

Carl Norstöm, kammarrättsråd, påtalar att anmälningsskyldigheten inte endast gäller då det finns anledning till tvångsåtgärder. Han menar att anmälan ska ske i alla de fall då det brister i omsorgen, så till vida att den underåriges hälsa och utveckling missgynnas. Han understryker att inte endast skolmyndigheten, utan varje enskild anställd vid skolan har denna rätt och skyldighet (Norström. 1999 s.265). Den som åsidosätter anmälningsplikten kan bli föremål för disciplinansvar och tjänstefel skriver Bergstrand i *Den nya socialtjänstlagen* (Bergstrand. 2000 s.91).

Barbro Hindberg diskuterar kring betydelsen av att anmäla genast. I lagen om anmälningsplikt (se detta arb. s.13) står att ”myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt de som är anställda hos sådana myndigheter är skyldiga att genast till socialtjänsten anmäla...” Hindberg tolkar detta som att anmälan inte bör ske samma dag, om inte barnet är i uppenbar fara. Det är dock inte önskvärt att vänta ett år, som hon menar är vanligt inom barnomsorgen (Hindberg. 1999 s.132).

Monika Fahrman menar att med tanke på att så många barn misshandlas görs få anmälningar. Då det gäller psykisk misshandel är anmälningsgraden försvinnande liten skriver hon. Personalen i skolan bör diskutera dessa frågor mer och vara lyhörda för barns beteende och signaler. Enligt henne väntar personalen för länge med att anmäla av rädsla för att barnet skall ryckas från familjen. Personalen tror att all anmälan innebär omhändertagande av barnet. Så är inte fallet. Däremot startas en utredning (Fahrman. 1993 s.130 s.133).

Även uppgifter som är svårbedömda skall anmälas om barnet upplevs fara illa. Socialförvaltningen bedömer sedan om utredning och eventuella åtgärder skall ske. I de fall då personalen tycker att det är svårt att anmäla kan detta underlättas av att barnets bästa hålls i fokus. De utsatta barnen skall även ses som allas ansvar. Sådant synsätt gör att barnet inte sviks vid anmälan (Hindberg. 1999.s.132, s.138 f.).

Vissa anmälningsfrågor blir lätt ”modefrågor”. På 1960 och -70 talen debatterades barnmisshandel mycket. Detta gjorde att anmälningarna ökade. Vidare debatterades sexuella övergrepp i stor grad på 1980- talet och anmälningarna inom detta ökade då (Hindberg. 1999 s.26 ff.).

2:3 Sekretess då det gäller barn i omsorgssvikt.

Detta avsnitt redogör kort för hur sekretessen är uppbyggd samt vilka principer socialsekreterare och lärare skall följa. Avsnittet tar även om uppgiftsplikten och hur denna påverkar sekretessen.

2:3:1 Sekretessens uppbyggnad

Det finns tre principer för hur sekretessen är uppbyggd skriver, Carl Norström. För dessa redogörs i 7 kap. 4 § och 9 § SekrL. *Det raka skaderekvisitet* innebär att sekretess endast föreligger om det kan antas att personen det gäller kan lida men eller få sina intressen skadade i fall av att uppgifter röjs. Denna princip berör bland andra skolans elevvårdande personal dit lärarna räknas. *Det omvända skaderekvisitet* innebär att sekretess är huvudregel och det måste stå klart att uppgifter som lämnas ut inte ger risk för att personen kan komma att lida men eller få sina intressen skadade. Denna sekretess är sträng och berör bland andra Socialtjänsten. Den tredje principen är den strängaste formen av sekretess den benämns *inget skaderekvisit* och innebär att det råder sekretess oavsett om en uppgifts utlämnande får följer eller inte. Denna sekretess berör kommunal personal i familjerådgivning (Norström. 1999 s.26 s.28 s.71 s.162 f.).

2:3:2 Uppgiftsskyldigheten bryter skolans sekretess

Skolans uppgifter angående eleven omfattas av den allmänna elevvårdssekretessen som alltså tillhör *det raka skaderekvisitet*. I de fall då uppgiftsskyldighet enligt lag råder hävs sekretessen och skolan lämnar över till socialförvaltningen som omfattas av *det omvända skaderekvisitet* (Norström 1999 s.264). I 71 § SoL står att läsa angående uppgiftsskyldighet till socialnämnden: ”Myndigheter, befattningshavare och yrkesutövare som anges i andra stycket är skyldiga att lämna till socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av underårigs behov av skydd (H, Bengtsson. K Svensson. 1999. s.247). (Uppgiftsskyldigheten är utdrag ur anmälningsplikten SoL 71§ eller Nya socialtjänstlagen 14 kap. 1§).

2:4 Socialtjänstens arbete med barn som lever i omsorgssvikt

Nedan redovisas vad styrdokumentet för socialtjänsten tar upp, då det gäller barn där omsorgen sviktar. Här redovisas även kort vad socialförvaltningen tar hänsyn till då en anmälan/ansökan kommer in. Sist i detta avsnitt beskrivs två aktuella arbetsformer.

2:4:1 Styrdokument för socialtjänsten

I Socialtjänstlagen står att: ”Socialtjänsten skall verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. I nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling. Med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken på ogynnsam utveckling. I nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd det behöver, om hänsyn till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet. I sin omsorg om barn och ungdom tillgo-

dose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål om boende, umgänge eller adoption har avgjorts av domstol' (Höglund. 2000 5 kap1§).

I *Nya Socialtjänstlagarna* 1§ om handläggning av ärenden står det att "Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande skall tillvaratas på ett betryggande sätt" (Nordström, Thunved. 2003 s.168). (Nya socialtjänstlagen 1§ ersätter tidigare SoL 50 §).

Vidare står att läsa 5§: "Socialtjänstens insatser för den enskilde skall utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkanden med andra samhällsorgan och med organisationen och föreningar. När en åtgärd rör barn skall barnets ställning så långt som möjligt kartläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad" (Nordström, Thunved. 2003 s.56.f).

2:4:2 När en ansökan kommer till socialförvaltningen

Alla anmälningar och ansökningar som kommer till socialförvaltningen utreds inte. Arbetsbelastningen på socialsekreterarna är större idag än tidigare. Anledningen kan vara att kraven och kvalitén på utredningarna har ökat samtidigt som 1990 –talets neddragningar påverkat verksamheten. Följden har blivit att gränsen för vad som är acceptabelt höjs. Hindberg hänvisar till Britt Persson, Rädta barnen, då hon skriver att eftersom dokumentationen är otillräcklig då det gäller utredningar på socialförvaltningen, blir inte problemet synligt och uppmärksammas inte tillräckligt av politiker, då det gäller ekonomiska resurser (Hindberg. 1999 s.28, s.32, s.36).

I de fall utredning sker tar socialsekreterarna hänsyn till barnets behov av omsorg och skydd. De ser även till barnets behov av sina föräldrar samt till integriteten. För att få inblick i ärendet hämtas uppgifter från barnhälsovård, barnomsorg, skolan, släkt och vänner (Hindberg. 1999 s.154, s.160).

Även Bergstrand menar att en av socialtjänstens principer är helhetssynen av den enskilde i arbetet med utsatta barn (Bergstrand. 2002 s.7).

Socialtjänsten är inte skyldig att lämna ut uppgifter som gäller barnet. Inte ens i de fall där det är till fördel för barnet. Vårdnadshavaren bestämmer alltid i detta läge. Dock får Socialtjänsten informera skolan om praktiska saker som ändrat boende, ändrade förhållanden eller om någon annan skall hämta barnet (Hindberg. 1999 133f).

2:4:3 Arbetsformer inom socialförvaltningen

BBIC, Barns behov i centrum, är ett nytt sätt att arbeta inom socialvården. Visionen är att barn som är föremål för socialtjänstens insatser skall ha samma möjligheter som andra barn. Enligt denna modell skall den, som arbetar med

barnet på socialförvaltningen, utgå från olika punkter när man bedömer barnets behov av omsorg. Det gäller hälsa, utbildning, beteendeutveckling, identitet, familj och sociala relationer. Sedan sätts behoven i relation till föräldrarnas förmåga att tillgodose dem samt den miljö barnet lever i. Målet är att alla kommuner på sikt skall ha samma modell att gå efter. I BBIC modellen finns ett heläckande program för dokumentation av ärenden. Detta är för att underlätta socialsekreterarnas arbete. Föräldrar och barn skall hela tiden ha insikt i och synpunkter på arbetet. Barnets åsikter skall vara av centralt värde i utredningen. En viktig princip är att insatser skall sättas in direkt då man märker att det finns ett behov hos barnet och det skall inte behöva vänta på att utredningen ska bli färdig. Barnet står i centrum och dess behov vägs hela tiden mot föräldrarnas förmåga att tillgodose dem. BBIC kommer från England och heter där *LACS, Looking After Children System*, men testas i många olika länder idag. I Sverige började man testa LACS-modellen efter att länsstyrelserna i slutet av 1990 talet hittat allvarlig brister i kommunikationen mellan barn och socialsekreterare (se detta arb. s.12). De kommuner som testade LACS var positiva till arbetssättet och en egen svensk modell, som blev BBIC togs fram. Sju kommuner ingick som försökskommuner, men tanken är att BBIC skall bli ett system tillgängligt för hela landet (Socialstyrelsen 2003).

Barn i fokus-projektet kom till efter det att en västtysk pojke, Michael, blivit misshandlad till döds av sin styvfar sommaren 1990. Händelsen inträffade här i Sverige och samma sommar dog ytterligare några andra små barn till följd av misshandel i vårt land. Detta blev bakgrunden till att Socialstyrelsen fick i uppdrag av regeringen att utforma åtgärdsprogrammet. Projektet som varade i tre år riktade sig främst till individ och familjeomsorgen. Det skulle höja kompetensen samt utveckla barnperspektivet i det sociala arbetet. Särskild vikt lades vid tidiga insatser för spädbarnsverksamheter, gravida missbrukare, ensamstående mammor, barn till missbrukare samt barn som utsattes för sexuella övergrepp (Socialstyrelsen 1996).

Barn i fokus-projektets huvudpunkt är strävan efter att förstå barnet och handla för barnets bästa. Tidigare togs det endast hänsyn till andra vuxnas beskrivning av problemet, då det ansågs som indirekt stöd till barnet att hjälpa föräldrarna (Hindberg. 1999 s.36).

2:5 Skolans arbete med barn som lever i omsorgssvikt

2:5:1 Skolans roll då det gäller barn som lever i omsorgssvikt

Ingen annan verksamhet än skolan möter så många barn under så lång tid. Nästan alla barn går i skolan i tretton år. Skolan speglar samhället då alla sorters barn finns där. Personalen kan inte alltid förbereda sig med krisplaner men deras emotionella beredskap, mognad, mod och empati är helt avgörande för barn i riskzonen. Även utbildning och arbetssituation spelar stor roll om utsatta barn skall bli sedda. Vad man ser varierar med kunskapsnivå, personliga egenskaper,

erfarenheter och kultur. Skolan utgör en terapeutisk miljö genom att stimulera utveckling och socialt godtagbara beteenden. Detta sker bl. a. då skolpersonalen utgör förebilder. I skolan skall man hjälpa de barn som har koncentrations och inlärningssvårigheter. Om det är så att barnets problem beror på att de blir miss-handlade eller utsatta för övergrepp i hemmet är inte lösningen att barnet place-ras i liten grupp eller får sig resursperson tilldelad. Under 1990-talet har barn som behöver hjälp i skolan ökat. Det gäller barn med koncentrationssvårigheter, läs- och skrivsvårigheter samt barn med utåtagerande beteende. Detta drabbar de utsatta barnen i stor grad eftersom de behöver mycket omsorg i skolan för att kompensera brister hemma. "Neglect of neglect" är ett internationellt begrepp som innebär att personer som arbetar offentligt, som skola och omsorg, vägrar att se de utsatta barnens problem. När resurserna är otillräckliga samt när kun-skap och bemötande brister ökas barnets börda (Hindberg. 1999 s.26, s.29, s 66 s.73 s.150 ff.).

Det är svårt att se vad barn varit utsatta för med hjälp av hur de reagerar. En undersökning som gjordes av 78 riskmammor där barnen löpte risk för ogynn-sam uppväxt visade att barnens reaktionen kunde delas in i fyra steg. Barnen liknades vid *Tapetblomman* den osynliga, *Hjälten* den hjälpsamme, *Rebellen* den utåtagerande, och *Clownen* den rolige (Hindberg. 1999 s.94).

Tecken som personalen i skolan skall vara observant på då det föreligger barnmisshandel är om barnet är skrämt, otryggt, olyckligt och/eller oroligt. Andra tecken kan vara att barnet har kamratproblem eller är onormalt klängigt. Uppmärksamhet bör även riktas mot de barn som är apatiska, verkar deprimerade eller är aggressiva och utåtagerande. Skolpersonalen bör även reagera på om ett barn inte vill klä av sig i samband med idrott eller besök hos skolläkaren (Fahrman 1993. s.67 s.73). Det är även vanligt att reaktionerna är könsbundna. Flickor blir inåtvända och pojkar utåtagerande (Hindberg. 1999 s.48f).

Om personalen känner sig osäker går det alltid bra att ringa socialförvalt-ningen och göra en förfrågan anonymt. Då det gäller anmälan går det däremot inte att vara anonym (Fahrman. 1993 s.132).

2:5:2 Lärarens roll då det gäller barn som lever i omsorgssvikt

Klassläraren har störst ansvar för det pedagogiska arbetet men även för föräldra-kontakt och elevvård. Många skolor har särskilda elevvårdsteam där det ingår skolsköterska, skolpsykolog, skolkurator, socialsekreterare och ibland special-pedagog. Skolkuratoren och socialsekreteraren skall fungera som handledare till läraren. Det är också viktigt att skolan har en gemensam förståelse inåt samt en enhetlig profil utåt. Läraren får då mer medvetenhet om den enskildes roll och ett större mod att ingripa. Att veta vart man kan hämta råd och stöd samt disku-tera svåra problemställningar är grunden för ett handlingskraftigt samarbete mel-lan olika personalkategorier. Genom samtal med eleven visar läraren att han/hon märker problemet och bryr sig. Här är det viktigt att tydligt påtala, för barnet, att anledningen inte är att ställa till bråk utan att hjälpa. Barnets framställning skall

hela tiden stå i centrum, där läraren visar att denne tål att lyssna, samt tror på barnet. Denna bekräftelse gör att eventuella skuld känslor undviks. Det är inte barnet det är fel på utan omgivningen. Det är även viktigt att inte tala nedsättande om föräldrarna. Läraren kan aldrig heller lova barnet att inte föra något vidare. Däremot kan löfte om att göra sitt bästa för att hjälpa barnet och dess familj, ges (Hansen. 1995 s.70, s.75).

Det är inte säkert att de utsatta barnen kommer självmant för att berätta. De känner lojalitet mot föräldrarna och vill inte lämna ut dem. De kan även vara hotade hemma genom att föräldrarna sagt att myndigheterna tar dem om de säger något (Hansen. 1995 s.61, s.78 s.94ff). Detta är en anledning till att föräldrakontakten är viktig. Det är genom dessa möten som personalen kan ha möjlighet att upptäcka om ett barn far illa. Här kan även en förklaring ses till att barnomsorgspersonalen, som har mer föräldrakontakt än skolan, anmäler i större grad (Hindberg. 1999 s.29).

2:5:3 Läraren och anmälningsplikten

Hansen menar att kulturella attityder i Sverige är att privatlivets helgd skall värnas. Barn har det bäst hos sina föräldrar. Barnets biologiska band till mamman är närmast heliga (Hansen. 1995 s.88).

Även Hindberg skriver att en anledning till att lärare inte anmäler kan vara att de identifierar sig med föräldrarna och känner lojalitet. I de fallen blir familjen huvudperson och inte eleven vilket den borde. Annan möjlig orsak är att läraren misstänker att barnet får det värre vid anmälan. Ett tredje skäl kan vara att läraren själv tror sig bli utsatt. Det kan även vara så att läraren är okunnig om lagstiftningen (Hindberg. 1999 s.135). Dagens neddragningar gör att skolpersonalen drar sig för att anmäla eftersom detta automatiskt blir mer arbete genom fler kontakter med socialförvaltningen och föräldrarna samt fler elevvårdskonferenser (Hindberg. 1999 s.136).

Om anmälan skall ske är ett akut ingripande inte alltid bäst. Barnet lever i sin verklighet. Det är viktigt att tänka igenom hela problemet innan man tar kontakt med socialförvaltning och föräldrar. Detta gynnar vidare samarbete. Barnet är sällan i akut fara men det är dock viktigt att ta reda på om barnet vågar gå hem (Hansen. 1995 s.75, s.105).

3. METOD

Metod för att besvara frågeställningarna var att undersöka vad grundskollärare och socialsekreterare, som arbetar med dessa frågor på fältet vet, anser eller tror angående barnperspektivet då omsorgen sviktar. Lika många skolor valdes ut från storstadsregioner, mindre städer och landsort. Skolorna kom från sydvästra och sydöstra Skåne. Därefter kontaktades tillhörande socialförvaltningar. Grundskollärarna, som arbetar från klass ett till sju, valdes sedan ut av kontaktperson på skolan. Socialsekreterarna valdes ut av kontaktperson på socialförvaltningen.

Frågorna löd:

1. Hur tillgodoses barnperspektivet av grundskollärare och socialsekreterare då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
2. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialförvaltning då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
3. Tillgodoses uppfyllandet av anmälningsplikten?
4. Vilken roll spelar sekretessen i arbetet med barn för vilka omsorgen sviktar?

3:1 Resultat

3:1:1 Val av metod

I valet av metod, då det gäller undersökningen, diskuteras nedan för och nackdelar med *kvalitativ* och *kvantitativ* forskning. Den kvantitativa metoden står i denna diskussion för surveyundersökning i form av enkäter medan den kvalitativa representerar observationer och intervjuer.

Alan Bryman tar i sin bok *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning* upp för- och nackdelar med kvantitativ undersökningsform som surveyundersökning, kontra kvalitativa metoder som intervjuer/observationer. Han menar att de olika sidorna ofta anklagar varandra. Kvantitativa forskares synpunkter kan vara att kvalitativa undersökningsmetoder, som resulterar i få svar, får sämre reabilitet och validitet. Med detta menas att om endast ett fåtal personer intervjuas/observeras behöver resultatet inte vara representativt för en större grupp. Å andra sidan menar kvalitativa forskare att de som ägnar sig åt surveyundersökningar inte använder hela befolkningen som population och därför kan svaren inte heller generaliseras (Bryman. 1997 s.47f.).

Andra aspekter är att kvantitativa studier ger en ytlig kontakt med undersökningsspersonen/gruppen medan kvalitativa forskare utvecklar en djupare relation med aktören och vill på så sätt fånga dennes innebörd och tolkning. Nackdelen med denna metod är att då verkligheten ses genom aktörens ögon kan forskaren bli alltför empatisk. Forskaren bör förhålla sig sympatisk utan att vara empatisk (Bryman. 1997 s.89, s.114f.).

Kvantitativa undersökningar ger en statisk bild av den sociala verkligheten men dess positiva egenskaper är hög grad av precision där data samlats in systematiskt och därför gör det lätt att kontrollera information och resultat (Bryman 1997 s.121, s.124). Med denna utgångspunkt valdes, för detta arbete, att plocka fördelar från såväl kvantitativa som kvalitativa metoder, genom att använda enkäter där aktören även har möjlighet att ge skriftlig kommentar till sitt svar (se bil. 2).

Motivering till valet är arbetets begränsning i tid och storlek då detta inte möjliggör inhämtning av tillräckligt stort material för att få reliabilitet, i fall av intervjuer. Inte heller går det att genom observationer se hur skolan och socialförvaltningen arbetar då det gäller barn där omsorgen sviktar.

3:1:2 Tillvägagångssätt

Första steget var att ringa runt till skolorna och tillhörande socialförvaltningar. Därefter skickades brev samt enkäter till dessa enheter (se bil.1, bil.2 bil.3). Önskemål var att fem grundskollärare och sex socialsekreterare på varje enhet skulle svara på enkäterna. Om alla svarade skulle svarsunderlaget bestå av 70 svar från grundskollärare samt 48 socialsekreterare. Dock inkom endast 94 svar varav 58 kom från grundskollärare och 36 från socialsekreterare. Angående de som inte svarat gällde ett fall en hel skola. Denna som ligger i en större svensk stad har upptagningsområde från blandade socialgrupper. Annars var det enstaka enkäter från de olika enheterna som utgjorde bortfallet. Eftersom enkäterna inte endast innehåller svar på skala, utan även kommentar från aktören, ses kvantiteten på undersökningen som tillräcklig i avseende av validitet och reliabilitet.

4. RESULTAT

I detta avsnitt redovisas inkomna svar från enkäten ”Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal på familjeenheten på socialförvaltningen.” Varje fråga redovisas för sig. Efter frågan ses två utdrag ur tabell. Det finns ett utdrag för grundskollärare och ett för socialsekreterare. Utdragen kallas tabell 1:1, 1:2 osv. (hela tabellen finns som bil. 4). I dessa tabeller redovisas svaren från den graderade skalan (se bil.2). Här står svar ett för ja/mycket/mycket bra och svar fem för nej/inte alls. Sist redovisas en sammanfattning av grundskollärarnas och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer (se bil. 5).

Alla åtta kommuner/stadsdelar, som fått förfrågan om att medverka i undersökningen, svarade. Detta resulterade i totalt 94 svar, varav 58 kom från grundskollärare och 36 från socialsekreterare.

Då det står undersökningsgruppen menas både grundskollärarna och socialsekreterarna.

1. Är barnperspektivet centralt, det vill säga utgår man från barnets bästa eller i huvudsak från föräldrarna i arbetet med dessa barn?

Tabell 1:1

Lärare: Fråga nummer 1											
1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
21	36	16	28	15	26	6	10	0	0	58	100

Tabellen visar att stor andel, 36 procent, av grundskollärarna håller barnperspektivet helt centralt. Därefter följer 28 procent som svarat med en tvåa. Om kolumnerna ett och två slås ihop är alltså 64 procent av grundskollärarna positiva till att barnperspektivet är centralt. Ingen av grundskollärarna anser att barnperspektivet inte tillgodoses alls, vilket ses i kolumn fem.

Tabell 1:2

Socialsekreterare: Fråga nummer 1											
1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
12	33	19	53	3	8	2	6	0	0	36	100

Övervägande del av socialsekreterarna svarade med en tvåa och håller därför barnperspektivet näst intill helt centralt. Kolumn ett visar att en betydande del, 33 procent, håller barnperspektivet helt centralt. Om kolumnerna ett och två slås ihop visar tabellen att 86 procent är positiva till att barnperspektivet hålls centralt. Ingen anser att barnperspektivet inte tillgodoses alls, vilket visas i kolumn fem.

Sammanfattning av grundskollärarens och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer, fråga 1:

Kommentarerna är blandade där en del, av undersökningsgruppen, menar att barnperspektivet är helt central medan andra har en önskan och en vilja samt medvetenhet om att hålla barnperspektivet i centrum. Flera menar att barnperspektivet kan bli ännu bättre tillgodosett och arbetar hela tiden för att bli bättre på att uppfylla detta. Dock brister förmågan i många fall. Ett exempel är att skolan väntar för länge med att kontakta socialtjänsten. Det har även framgått av socialsekreterares kommentarer att lagstiftningen kan vara otydlig. Detta kan utgöra hinder för tillgodoseendet av barnperspektivet. Här ges lagen gällande familjehemsplacerade barn som exempel, där arbetet går ut på att barnet skall tillbaka till föräldrarna. Lagen säger också att barnperspektivet skall stå i fokus samtidigt som det är svårt att gå in med tvång.

Både grundskollärare och socialsekreterare menar att föräldrarnas behov påverkar, då deras problem lätt kommer i fokus. Andra anser att barnet får hjälp då föräldrarna stöttas.

2. Att anmäla till socialtjänsten är en skyldighet för skolan då man har allvarlig misstanke om att ett barn far illa och att barnets familjeförhållande bör utredas. Anmäler skolpersonalen alltid till socialtjänsten då de är skyldiga till det?

Tabell 2:1

Lärare: Fråga nummer 2

1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
22	38	16	28	13	22	6	10	1	2	58	100

Tabellen visar att en stor andel av grundskollärarna anser att anmälningsplikten uppfylls. Detta ses i kolumn ett som innefattar 38 procent av svaren och i kolumn två som innefattar 28 procent. Om kolumnerna ett och två slås ihop visar tabellen att 66 procent av grundskollärarna upplever att skolan alltid anmäler då de är skyldiga till det. En liten andel, 10 procent i kolumn fyra och två procent i kolumn fem, tror inte att skolpersonalen alltid anmäler då de är skyldiga till det.

Tabell 2:2

Socialsekreterare: Fråga nummer 2

1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1	3	2	6	15	42	7	19	11	31	36	100

Hälften av socialsekreterarna upplever inte att skolpersonalen alltid anmäler, vilket kan ses i kolumnerna fyra och fem som tillsammans utgör 50 procent av svaren. Endast en person upplevde att skolpersonalen alltid anmäler. Om kolumnerna ett och två slås ihop visar tabellen att endast 9 procent av socialsekre-

terarna tror att skolan alltid anmäler då de är skyldiga till det. Betydande andel, 42 procent, svarar varken ja eller nej.

Sammanfattning av grundskollärarens och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer, fråga 2:

Att anmälningsplikten inte uppfylls tillräckligt genomsyrar grundskollärarens och socialsekreterares kommentarer. I de fall den uppfylls anmäler inte lärarna själv. Istället kontaktas rektor, speciallärare, skolsköterskan, kommunens resursteam eller kuratorn. En önskan från socialsekreterare är att läraren själv tar kontakt med socialförvaltningen.

Det finns okunskap hos lärare angående anmälningsplikten vilket socialsekreterarna är medvetna om. De påpekar att mycket information från socialförvaltningen till skolan behövs, så att lärarna skall vilja och våga se barnets problem och därmed anmäla i ett tidigare skede. Informationen underlättar anmälan. Anmälningsplikten uppfylls minst på låg- och mellanstadiet.

Anledningar till att lärarna inte anmäler är att de antingen tar vuxenperspektiv eller är rädda för att komma i konflikt med barnet. De är också rädda att missbedöma situationen.

3. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialtjänst?

Tabell 3:1

Lärare: Fråga nummer 3

1:Mycket bra		2		3		4		5:Inte alls		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
3	5	14	24	24	41	14	24	3	5	58	100

Tabellen visar att flest grundskollärare, 41 procent, svarar med en trea på skalan. Förhållanden mellan positivt intryck av samarbete och negativt intryck av samarbete är exakt detsamma. Detta visas i kolumnerna två och fyra som i båda fallen innefattar 24 procent av svaren, och i kolumnerna ett och fem som båda visar fem procent av svaren.

Tabell 3:2

Socialsekreterare: Fråga nummer 3

1:Mycket bra		2		3		4		5:Inte alls		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2	6	9	25	21	58	3	8	1	3	36	100

Tabellen visar att övervägande del socialsekreterare, 58 procent, svarar med en trea på skalan. Förövrigt är fler socialsekreterare mer positiva än negativa till att samarbete råder, då 25 procent svarade med en tvåa på skalan och endast 8 procent med en fyra.

Sammanfattning av grundskollärarens och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer, fråga 3:

Samarbetet mellan lärare och socialförvaltning är överlag dåligt med några få undantag. En anledning kan vara att kuratorn sköter kontakten, inte läraren. Samarbetet fungerar bra då det finns socionomer ute på skolorna. Tidsbrist är en annan faktor som påverkar. Föräldrarna uppges även vara ett hinder för samarbete. Grundskollärare upplever också att kommunikationen är ensidig där endast skolan tar kontakt med socialförvaltningen. Samarbetet beror även på vilka de inblandade personerna är.

Det behövs information från socialförvaltningen för att samarbete skall komma till stånd påpekar socialsekreterarna. Detta skulle minska det avstånd som finns mellan enheterna då de olika parterna inte har kännedom om varandras arbetsvillkor.

Sekretessen är ett onödigt hinder för samarbete samtidigt som den ökar utredningstiden.

Samarbetet mellan skola och socialförvaltning, då det gäller elever på låg och mellanstadiet fungerar sämst.

4. Socialtjänsten och skolorna arbetar under olika sekretessnivå. Påverkar detta samarbetet?

Tabell 4:1

Lärare: Fråga nummer 4

1:Mycket		2		3		4		5:Inte alls		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
19	33	16	28	18	31	5	9	0	0	58	100

Tabellen visar att grundskollärarna upplever att socialtjänstens och skolans olika sekretessnivå påverkar samarbetet till stor del. Här ses att svar ett på skalan innefattar 33 procent av svaren och svar två 28 procent av svaren. Om kolumnerna ett och två slås ihop visar tabellen att 61 procent menar att sekretessen påverkar samarbetet mellan socialtjänst och skola. En betydande del, 31 procent, svarar att sekretessen varken påverkar eller inte påverkar samarbetet. Kolumn fem visar att ingen av grundskollärarna upplever att sekretessen inte påverkar samarbetet alls.

Tabell 4:2

Socialsekreterare: Fråga nummer 4

1:Mycket		2		3		4		5:Inte alls		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
5	14	14	39	13	36	4	11	0	0	36	100

Tabellen visar att stor andel, 39 procent, av socialsekreterarna svarar med en tvåa. Om kolumnerna ett och två slås ihop visar tabellen att 53 procent upplever att sekretessen påverkar samarbetet mellan socialtjänsten och skolan. En betydande del, 36 procent, svarar att sekretessen inte påverkar samarbetet alls.

dande del, 36 procent, svarade i mitten. Kolumn fem visar att ingen av socialsekreterarna ansåg att olika nivå på sekretess inte påverkar samarbetet alls.

Sammanfattning av grundskollärans och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer, fråga 4:

Information behövs för att förstå elevens problematik. Sekretessen är ett hinder för detta. Föräldrarnas medgivande till att bryta sekretessen är ett måste för att samarbete skall komma till stånd. Lärare upplever ofta frustration av att inte veta vad som händer eleven. Detta påverkar samarbetet med socialförvaltningen. Här kan information om kommunallag och förvaltningslag underlätta lärarens förståelse för socialsekreterarnas motiv.

Samarbetet beror också på de olika parternas öppenhet.

5. Får lärarna den information de behöver för att kunna stötta eleven?

Tabell 5:1

Lärare: Fråga nummer 5											
1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0	0	4	7	23	40	16	28	15	26	58	100

Tabellen visar att stor andel, 40 procent, svarar med en trea. Övervikt av svaren ligger sedan till höger i tabellen där kolumnerna fyra och fem tillsammans innefattar 54 procent av svaren. Dessa anser inte att lärarna får all information de behöver. Ingen av lärarna upplevde att de får all den information de behöver för att stötta eleven.

Tabell 5:2

Socialsekreterare: Fråga nummer 5											
1:JA		2		3		4		5:NEJ		Summa	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
6	17	7	19	14	39	6	17	3	8	36	100

Tabellen visar att stor andel, 39 procent, av socialsekreterarna svarade i mitten på skalan. Svartsfördelningen överväger sedan åt vänster där kolumnerna ett och två tillsammans innefattar 36 procent av svaren. Kolumnerna fyra och fem innefattade 25 procent svaren. Detta visar att fler socialsekreterare är positiva än negativa till att lärarna får den information de behöver.

Sammanfattning av grundskollärans och socialsekreterarnas skriftliga kommentarer, fråga 5:

Lärarna får den information sekretesslagen tillskriver och som berör barnets skolgång. De får inte all information de behöver. Detta påverkar samarbetet. Sekretessen behöver brytas för att information skall komma läraren tillgodo. Detta kan föräldrarna ge sitt medgivande till. Synpunkt från socialsekreterare är även att lärarna inte alltid är de bästa stöttarna utan istället föräldrarna.

Tid och resurser är inte heller tillräckliga för att samarbete skall råda. Socialförvaltningen borde bli bättre på att initiera nätverksmöten där alla kring barnet är med föräldrar, skola etc.

5. ANALYS

I detta avsnitt tolkas undersökningsunderlaget, utifrån enkäten ”Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal på familjeenheten på socialförvaltningen.” Denna tolkning anknyts till, samt jämförs med den litteratur som redovisats i kapitel två.

Läsaren bör uppmärksamma att, eftersom svaren på enkäten gällande sekretess, information från socialförvaltning till skola och samarbete mellan skola och socialförvaltning, var likartade redovisas alla dessa gemensamt under rubrikerna: 5:3 Samarbete mellan skola och socialtjänst och 5:4 Sekretessen.

5:1 Barnperspektivet

Styrdokumenterna är tydliga gällande barnperspektivet. Såväl föräldrabalken, FN-konventionen om barns rättigheter samt nya Socialtjänstlagen påskyndar att barns bästa skall stå i fokus. Föräldrabalken visar på föräldrarnas rättigheter men även skyldigheter.

Föräldrarna har en central roll i sina barns fostran och uppväxt. Detta kan vara på gott och ont. Då det gäller barn där omsorgen sviktar är föräldrarna anledningen till barnets bekymmer. Enligt litteraturen har barns psykiska ohälsa ökat sedan 1960-talet och en stor undersökning visar att föräldrapåverkan är en betydande faktor. Resultatet, av detta arbetes undersökning, visar att föräldrarnas problem lätt blir huvudsak i arbetet med barn där omsorgen sviktar. Trots detta upplever undersökningsgruppen att barns bästa till stor del sätts i fokus. Då det gäller grundskollärarna visar tabell 1:1 att hela 36 procent håller barnperspektivet helt centralt. Socialsekreterarnas svar var också positiva, då 53 procent svarade med en tvåa och 33 procent med en etta på skalan. Detta kan tolkas som att övervägande del av socialsekreterarna håller barnperspektivet näst intill helt centralt. Inga grundskollärare eller socialsekreterare ansåg att barnperspektivet förbisågs helt och hållet.

Intressant i sammanhanget är att samtidigt som stor del av totala undersökningsgruppen, sammantaget 86 procent av socialsekreterarna och 64 procent av grundskollärarna, anser att barnperspektivet är centralt visar länsstyrelsernas undersökning, på allvarliga brister i barns rätt att komma till tals under 1900-talets senare år.

Flera av dem som kommenterat sina svar, på enkäten, menar att viljan finns men inte förmågan, men att utvecklingen går mot positivt håll. Det är kanske av den anledningen svaren blir positiva då det gäller att tillgodose barnperspektivet. Att personalen har viljan blir detsamma som att barnperspektivet tillgodoses. Här blir frågan vad den bristande förmågan står för. Troligen spelar tidspress och knappa resurser stor roll. Det har även framgått av socialsekreterares kommentarer att lagstiftningen kan vara otydlig. Detta kan utgöra hinder för tillgo-

doseendet av barnperspektivet. Exempel är lagen gällande familjehemsplacerade barn, där arbetet går ut på att barnet skall tillbaka till föräldrarna. Lagen säger också att barnperspektivet skall stå i fokus samtidigt som det är svårt att gå in med tvång.

5:2 Anmälningssplikten

Litteraturen visar på att få anmälningar görs med tanke på det stora antal barn som misshandlas i hemmet. Angående frågan, om skolan alltid anmäler då de är skyldiga till det, visar tabell 2:1 att grundskollärarna anser att skolan anmäler i de flesta fall. Socialsekreterarna svarade tvärtom. Av dessa tror endast 3 procent att skolan alltid anmäler då de är skyldiga till det. Hälften av socialsekreterarna tror inte att skolan alltid anmäler, medan 42 procent svarat på mitten av skalan. Detta kan tolkas som att de sistnämnda inte har någon uppfattning om hur mycket det anmäls från skolans sida. Det kan också vara så att de tror att skolan endast anmäler ibland. Av kommentarerna, som i och för sig inte var så många, kan dock utläsas att de flesta, såväl grundskollärare som socialsekreterare, inte uppfattar att skolan tillgodoser anmälningssplikten.

Undersökningsgruppens kommentarer visar även att en anledning till att skolan inte anmäler är att lärarna tar vuxenperspektiv, där de är rädda för att förstöra relationen till föräldrarna. Litteraturen ger liknande förklaring där lärarens lojalitet gentemot föräldrarna, gör att familjen blir huvudperson istället för barnet. En annan aspekt är vår kulturella syn på mammans roll, där hennes biologiska band till barnet närmast ses som heliga.

I både undersökningsgruppens kommentarer samt i litteraturen framgick det att grundskollärans okunskap om lagstiftningen kan orsaka försummelse av anmälningssplikten. I kommentarerna stod klart att många lärare känner till sekretesslagen men frågan är om de har lika stor kunskap om anmälningssplikten. Rankas dessa lagar olika? Kan detta bero på att barnet gynnas mest av anmälningssplikten och föräldrarna av sekretesslagen?

Andra aspekter är lärarens misstanke om att barnet får det värre vid anmälan eller tror sig själv blir utsatt. Lärare försöker också lösa situationen själv och väntar därför för länge med att anmäla. Det är inte ovanligt att det dröjer upp till ett år innan det slås larm.

Dagens pressade skolsituation kan ses som en orsak till bristerna, då det gäller att tillgodose anmälningssplikten. Litteraturen tog upp medförandet av merarbete för läraren som en anledning. Detta merarbete kan bestå i ökade kontakter med skolhälsovård, socialförvaltning samt mer medverkan i elevvårdskonferenser. Å andra sidan ökas anmälningarna av neddragningarna i skolan. Vid tidsbrist för eleverna, flyttas gärna skolproblemen över till socialförvaltningen. Det framgick även av grundskollärans kommentarer att de oftast inte anmäler själv utan kontaktar annan personal såsom skolsköterska, speciallärare,

kommunens resursteam eller rektor. Detta kommenteras av socialsekreterare i undersökningen, där det sågs som önskvärt att lärare själv kontaktar socialförvaltningen. I litteraturen påtalas också att det inte endast är skolmyndighetens rättighet och skyldighet att anmäla, utan varje enskild person som arbetar i skolan omfattas av denna lag. Står det klart för alla att i de fall anmälningsplikten åsidosätts blir personen i fråga skyldig till tjänstefel och disciplinansvar? Om så är fallet, blir dessa tjänstefel någonsin utredda?

Anmälningsplikten gäller inte endast då det finns anledning till tvångsåtgärder utan i alla fall då det brister i omsorgen på ett sådant sätt att barnets utveckling kan skadas. Skolpersonalens kunskap, utbildning, emotionella beredskap samt erfarenheter är avgörande, då det gäller att se barnets signaler samt att ta situationen på allvar.

Undersökningsgruppens kommentarer visade alltså att det inte upplevs som om skolan anmäler i den utsträckning de borde. Trots detta ökar anmälningarna. Detta är ett internationellt mönster. En anledning kan vara att informationen från socialförvaltningen till skolan ökat. Personal i skolan är mer medvetna om barns rättigheter idag. En annan anledning kan vara nedskärningen av elevvården vilket medför mer insatser från socialförvaltningen.

Styrdokumentet gällande ”anmälan om missförhållanden” har nyligen genomgått en förändring. I den tidigare formuleringen (71 §) Socialtjänstlagen, står att läsa ”Var och en som får kännedom om att underårig misshandlas i hemmet eller annars behandlas där på ett sådant sätt att det är fara för hans hälsa eller utveckling...” I nya versionen, (kap.14 1 §) Nya socialtjänstlagen står endast ”... kännedom om något som kan innebära att socialtjänsten behöver ingripa...” Den nya lagen blir friare då det gäller tolkningen. Detta kan ge minskad tyngd i anmälningsprocessen, vilket skulle kunna göra det lättare för personalen att anmäla. Samtidigt kan den nya breddningen av lagen upplevas som oklar av personalen. Här borde skolpersonalen ha kunskap om de arbetsformer socialförvaltningen använder. Såväl BBIC som Barn i fokus-projektet lyfter/lyfte fram synen på barnets bästa och underlättar därför vid anmälan.

Tidigare tanke-system, som att barnperspektivet indirekt tillgodoses genom att endast hjälpa föräldrarna är en annan syn som barn i fokus -projektet ändrat på. Denna information borde socialförvaltningen förmedla till grundskollärarna. Även stor del av socialsekreterarna i undersökningen menade att lärarna behöver information och utbildning angående anmälningar. En följd skulle kunna bli att det känns lättare att anmäla.

Undersökningen visar att stor vikt läggs vid föräldrars inflytande. Då det gäller barn som lever i hem där omsorgen sviktar får detta synsätt inte ta över utan barnperspektivet skall hållas i fokus. I och för sig är föräldrakontakten viktig i dessa lägen för det är bland annat genom denna kontakt läraren kan märka om ett barn far illa.

5:3 Samarbete mellan skola och socialtjänst

Litteraturen tar upp att socialtjänsten skall sträva efter att förstå sammanhang av den enskilde i arbetet med utsatta barn. Socialtjänsten skall också samarbeta med andra samhällsorgan. För att få inblick i problemen vänder sig socialtjänsten ofta till skolan.

Då det gäller samarbetet mellan skola och socialförvaltning är svaren, i tabellerna 3:1 och 3:2, ganska likartade. Detta visar att de allra flesta av grundskollärarna och socialsekreterarna ligger i mitten på skalan dock med övervikt åt ja. Tolkning av detta blir att samarbetet fungerar ganska bra. Kommentarer som var representativa för en stor del av undersökningsgruppen, visar dock att samarbete sker i mycket liten utsträckning. Skillnaden mellan svaren i tabellen och kommentarerna kan möjligen bero på att frågan gällde skolans samarbete med socialförvaltningen i tabellen. I kommentarerna har däremot grundskollärarna ofta utgått från sig själv, som lärare, och menar då samarbetet mellan lärare och socialförvaltning.

En anledning till att samarbete inte fungerar är tidsbrist. Här tog litteraturen upp socialsekreterarnas ökade arbetsbelastning. Litteraturen beskriver kvalitetskraven på utredningarna samt neddragningar som anledningar. Å ena sidan gynnas barnet av att kvaliteten på utredningar ökar. Men om inte antalet personal räcker till, minskar socialsekreterarnas tid för samarbete med andra samhällsorgan samtidigt som gränserna för vad som är acceptabelt för att åtgärdas höjs.

Lärare, i undersökningen, upplevde kommunikationen som ensidig, där skolan oftast enbart kontaktar socialförvaltningen. Utmärkande för kommentarerna var också socialsekreterarnas uppfattning om att socionomer ute på skolan underlättar samarbetet. Flera menade att ett lyckat samarbete beror på vilka de inblandade personerna är.

5:4 Sekretessen

Stor del av grundskollärarna upplevde att olika styrka på sekretess, för socialsekreterare och grundskollärare, påverkar arbetet med barn där omsorgen sviktar. Hela 33 procent svarade med en etta på skalan, vilket visade att de ansåg att arbetet påverkades helt. Vidare svarade 28 procent med en tvåa och 31 procent låg på mitten av skalan. Tolkning av detta visar att synnerligen få grundskollärare uppfattar socialsekreterarnas och grundskollärarnas olika nivå på sekretess, som positivt i arbetet med barn där omsorgen sviktar. Socialsekreterarnas svar låg snäppet efter och tolkas som om de upplever att sekretessen påverkar i stor grad men mindre grad än vad grundskollärarna anser.

Angående frågan om grundskollärarna får den information om eleven de behöver, var socialsekreterarna den grupp där flest menade att så var fallet. So-

cialsekreterarnas kommentarer var att de inte vet om lärarna får tillräcklig information, men anser att i vissa fall skulle lärarna behöva det. Flera i totala undersökningsgruppen hänvisar till sekretesslagen. Anmärkningsvärt är att inte en enda av de 58 grundskollärarna ansåg att de fick all den information de behövde. Vanliga kommentarer var att stor del av skolpersonalen ansågs ha svårt att acceptera socialsekreterarnas sekretess. Många lärare upplevde frustration av att inte ha tillgång till all information om eleven. De upplever även att handläggningen på socialförvaltningen tar lång tid. Synpunkt på detta är, att i de fall där läraren får tillgång till informationen kring eleven, ökar förståelsen för såväl eleven som för handläggningstiden. Ökad information skulle troligen främja samarbetet mellan skola och socialförvaltning och därmed också främja barnets situation. Här spelar nivån på sekretess stor roll eftersom den påverkar samarbetet mellan skola och socialförvaltning.

Grundskolläraren möter barnen under lång tid. De ser dem i deras naturliga miljö, vilken klassrumsmiljön är. Detta gör inte socialsekreterarna, skolsköterskan, elevvårdsteamet eller rektorn heller. Läraren har en mycket speciell och nära relation till sina elever där denne har ansvar för det pedagogiska arbetet men även ett ansvar för elevvård. I vissa fall träffar eleverna sin lärare mer än de träffar sina föräldrar, särskilt i de fall där omsorgen sviktar. Litteraturen beskriver att läraren har en viktig roll i att stötta eleven. Detta sker då läraren lyssnar på elevens beskrivning samt tar denna på allvar. Av en kommentar, i undersökningen, framgick att lärarna troligen inte är de bästa stöttarna utan föräldrarna. Andra menade att lärarna inte behövde veta allt för att stötta. Här åtskils inlärning och socialt välmående. Lärare skall sträva efter att arbeta holistiskt och se individen i ett sammanhang och även bemöda sig att förstå eleven. Detta försvåras då läraren inte vet vad som händer. Eftersom det är mycket svårt att se vad ett barn varit utsatt för av dess reaktion, kan felaktiga bilder målas upp och därmed hindra ett gott samarbete med föräldrarna.

Att lärarna behöver information av socialsekreterarna har tydligt framgått. Kommentarer till beskrivningen av fallet ovan är att rollerna i detta fall möjligen borde vara ombytta, där lärarna informerar om deras ändrade uppdrag vilket innefattar ansvar för social fostran hos eleven utöver ansvaret för dennes kunskapsutveckling.

6. SLUTSATS

I denna del besvaras frågorna:

1. Hur tillgodoses barnperspektivet av grundskollärare och socialsekreterare då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
2. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialförvaltning då det gäller barn som lever i omsorgssvikt?
3. Tillgodoses uppfyllandet av anmälningsplikten?
4. Vilken roll spelar sekretessen i arbetet med barn för vilka omsorgen sviktar?

Enligt svenska styrdokument skall barnperspektivet vara i fokus. Detta står att läsa i Socialtjänstlagen, Föräldrabalken samt FN-konventionen för barns rättigheter. I såväl litteratur som detta arbetes undersökning, framgår att tillgodoseendet av barnperspektivet inte är helt optimalt idag. Dock framgår både vilja och medvetenhet hos undersökningsgruppen. Trots denna vilja och medvetenhet gör olika omständigheter att barnperspektivet inte alltid är helt centralt i arbetet med barn som lever i omsorgssvikt.

Dessa omständigheter kan bestå i okunskap om den andre partens arbetsuppgifter och uppdrag som i sin tur påverkar samarbetet mellan skola och socialförvaltning. Den kan även bestå i skolans okunskap om anmälningsskyldigheten samt de båda myndigheternas olika synsätt att hålla barnet i fokus. Både grundskollärare och socialsekreterare menar att föräldrarna, i vissa fall, fortfarande ses som huvudperson då det gäller arbetet med barn som lever i omsorgssvikt. Speciellt socialförvaltningen arbetar aktivt mot att hålla barnets bästa i fokus. Skolan behöver mer information om vad barnperspektivet, samt synsättet barn i fokus, egentligen står för. Socialsekreterarna bör dela med sig av denna kunskap i mycket större utsträckning.

Grundskollärarna upplever att anmälningsplikten uppfylls till stor del. Socialsekreterarna är däremot mer skeptiska till detta. Slutsats är att anmälningsplikten inte uppfylls i alla lägen. I de fall den gör det, sker anmälan genom annan personal på skolan än läraren.

Anledningar till att anmälningsplikten ej uppfylls är att läraren ser en risk i att försämra relationen till föräldrar och elev vid anmälan. Läraren kan även känna rädsla för repressalier, riktade mot sig själv eller mot eleven. Tidsbrist anges som en annan vanlig anledning till att anmälningsplikten försummas.

Personalens kunskap och beredskap är avgörande för om anmälningsplikten och därmed barnperspektivet skall tillgodoses i samhället. Personliga egenskaper och erfarenheter spelar stor roll i dessa sammanhang.

I och med förändringen i styrdokument för anmälningsplikten, från begreppet *misshandel* till det vidare begreppet att *barn far illa*, kan eventuell anmälan upplevas som lättare att genomföra. Men skolpersonalen behöver kunskap om denna ändring.

Främst grundskollärare men även socialsekreterare upplever att sekretessen spelar stor roll och att samarbetet påverkas av detta. Att lärarna känner frustrationen av att inte ha tillgång till information om eleven står klart. Denna frustration påverkar samarbetet mellan läraren och socialförvaltningen. En annan aspekt är att felaktiga bilder kan målas upp, där även samarbetet med föräldrarna troligen påverkas.

Både skola och socialförvaltning anser att samarbetet dem emellan är otillfredsställande. Tidsbrist är en betydande faktor. I de fall samarbetet fungerar spelar de inblandade personernas kunskap, erfarenhet, emotionell beredskap samt öppenhet för samarbete stor roll.

För att tillgodose barnperspektivet behövs kunskap om hur barnet hålls i fokus. Denna kunskap har socialsekreterarna i stor grad. I de fall läraren håller barnet i fokus underlättas beredskapen att uppfylla anmälningsplikten som i sin tur är en förutsättning för att barnperspektivet skall vara centralt.

För att tillgodose barnperspektivet krävs samarbete mellan lärare och socialsekreterare. För samarbete behövs tydlig information om den andre partens uppdrag och arbetsvillkor. Socialsekreteraren måste förstå lärarens dilemma av att inte ha inblick i fallet. Här krävs även förståelse för lärarens nära och speciell relation till eleven och att elevens välmående påverkar kunskapsutvecklingen. Samtidigt måste läraren vara öppen för information från socialsekreterare som har mycket stor kunskap om barn som lever i omsorgssvikt. Läraren behöver även söka denna information själv.

Arbetet har bekräftat att avståndet mellan lärare och socialsekreterare är stort i de allra flesta fall. Möjligen behövs nya arbetsformer för detta samarbete.

7. SLUTORD

Under arbetets gång har nya tankegångar öppnats. Främst har förståelsen för socialsekreterarnas villkor och arbetssätt ökat. Genom deras engagemang då det gällde att besvara frågorna på enkäten ses stort intresse för samarbete med lärare samt att informera. Märk väl att det gäller lärare och inte skolan som helhet.

Det skulle vara intressant att genom djupintervjuer med personal på socialförvaltningen, göra ytterligare undersökningar om barn som lever i omsorgs-
svikt. Om möjlighet någon gång i framtiden ges är det även av intresse att följa/undersöka något identiskt fall i praktiken.

Det skulle även vara mycket intressant att undersöka om socialsekreterare och lärare har förslag angående hur samarbetet dem emellan skulle kunna öka.

Eftersom det visat sig att sekretessen påverkar samarbetet mellan lärare och socialsekreterare vore det av värde att undersöka eventuella regler och förordningar kring brytandet av sekretess. Detta har dock inte varit möjligt på grund av arbetets omfattning.

8. BILAGOR

	Nr
Brev till skolor i sydvästra Skåne.	1
Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal inom familjeenheten på socialförvaltningen.	2
Brev till skolor i sydvästra Skåne samt till skolor i sydöstra Skåne	3
Tabell 1	4
Redovisning av grundskollärares och socialsekreterares skriftliga kommentarer.	5

9. REFERENSER

- Barnkonventionen (2002). Rädda barnen
<http://www.plan-sverige.org/action/hottopics/childrensrights/barnkonventionen> 031114
- Bengtsson, Hans. Svensson, Krister. (1999). *Ansvar och sekretess- i förskola och skola* Borås: Liber, fjärde upplagan.
- Bergstrand, Bengt-Olof. (2000). *Den nya socialtjänstlagen med lagtext och kommentarer* Falköping: Bokförlaget Kommunlitteratur
- Bryman, Alan. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning* Lund: Studentlitteratur
- Fahrman, Monica. (1993). *Barn i kris* Lund: Studentlitteratur
- Hansen, Frid A. (1995). *Barn i familjer med missbruksproblem* Lund: Studentlitteratur
- Hindberg, Barbro. (1999). *När omsorgen sviktar om barns utsatthet och samhällets ansvar* Borås: Centraltryckeriet
- Höglund, Olle. Redaktör (2000). *Sveriges Rikes Lag* Stockholm: Nordstedts Juridik
- Norstöm, Carl, Thunved Anders. (2003). *Nya Sociallagarna upplaga 16:2 med kommentarer, lagar och författningar somlyder1 januari 2003* Stockholm: Nordstedts Juridik AB
- Norström, Carl. (1999). *Sekretess i skola och förskola* Växjö: Förlagshuset Gothia AB
- Rothstein, Bo, Jessen Ulrika. (2001). Barn mår allt sämre
Tema barn Socialpolitik nr1
<http://www.socialpolitik.com/gamlanummer/arkiv2001/001/s14barn> mar sa 031003
- Socialstyrelsen (SOS:1996:19). *Barn i fokus slutrapport* Socialstyrelsen
<http://www.sos.se/sos/publ/referat/sr9619.htm> 031103
- Socialstyrelsen (SOS:1998:4). *Anmälan utredning insats* Publikationer
<http://www.sos.se/SOS/PUBL/referat/sr9804.HTM2003> 1114
- Socialstyrelsen (2002:77). *Den enskildes ställning några utvecklingslinjer under1990 –talet. Barns inflytande enligt socialtjänstlagen* Socialtjänsten Sverige Publicerat
- Socialstyrelsen (SOS:2003). BBIC Barns Behov i Centrum *Socialtjänst*
www.sos.se/socialtj/bbic/bbicnytt.htm 031001

SJÖBO
2003-09-15

bil.1

Hej jag är student på grundskolläraprogrammet vid Malmö Högskola. Jag blir lärare i Sv So för åldrar 1-7. Denna termin, som är min sista, skriver jag mitt examensarbete. Detta handlar om barn med psykosociala problem som orsakats av negativa hemförhållanden. Med negativa förhållanden menar jag då omsorgen sviktar. Detta sker när föräldrarna inte har förmågan att uppfatta barnets behov, att ge psykisk och fysisk näring och skydd. Det är av denna anledning jag gjort följande intervjufrågor. Jag lämnar ut frågorna till grundskolor i sydvästra Skåne samt till de socialförvaltningar som dessa skolor tillhör. Jag vore tacksam om fem grundskollärare i skolan och sex av dem som arbetar på familjeenheten, eller liknande avdelning på socialförvaltningen, svarar på frågorna.

Syftet med undersökningen är att se om lärare och socionomer arbetar/ kan arbeta mot samma mål samt om de tänker likadant gällande dessa frågor. Frågorna är fem stycken och skall besvaras på en skala från 1-5. Det ges även möjlighet att skriva eventuell kommentar till sitt svar under varje fråga.

Tack på förhand
Barbro Fredriksson

Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal inom familjeenheten på socialförvaltningen

Att tänka på när ni svarar: Det gäller barn som har en negativ hemsituation där föräldrarna inte har förmågan att uppfatta barnets behov, ge psykisk och fysisk näring samt skydd. Svaren skall baseras på vad ni tror, anser samt uppfattar. Ringa in ert svar och ge eventuell kommentar på raden under.

1. Är barnperspektivet centralt, det vill säga utgår man från barnets bästa eller i huvudsak från föräldrarna i arbetet med dessa barn?

Ja				Nej
1	2	3	4	5

eventuell kommentar:

2. Att anmäla till socialtjänsten är en skyldighet för skolan då man har allvarlig misstanke om att ett barn far illa och att barnets familjeförhållande bör utredas. Anmäler skolpersonalen alltid till socialtjänsten då de är skyldiga till det?

Ja				Nej
1	2	3	4	5

eventuell kommentar:

3. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialtjänst?

Mycket bra				Inte alls
1	2	3	4	5

eventuell kommentar:

4. Socialtjänsten och skolorna arbetar under olika sekretessnivå. Påverkar detta samarbetet?

Mycket				Inte alls
1	2	3	4	5

eventuell kommentar:

5. Får lärarna den information de behöver för att kunna stötta eleven?

Ja				Nej
1	2	3	4	5

eventuell kommentar:

Hej jag är student på grundskolläraprogrammet vid Malmö Högskola. Jag blir lärare i Sv So för åldrar 1-7. Denna termin, som är min sista, skriver jag mitt examensarbete. Detta handlar om barn med psykosociala problem som orsakats av negativa hemförhållanden. Med negativa förhållanden menar jag då omsorgen sviktar. Detta sker när föräldrarna inte har förmågan att uppfatta barnets behov, att ge psykisk och fysisk näring och skydd. Det är av denna anledning jag gjort följande intervjufrågor. Jag lämnade först ut frågorna till grundskolor i sydvästra Skåne samt till de socialförvaltningar som dessa skolor tillhör. För att svaren i min undersökning skall bli reliabla vänder jag mig nu även till grundskolor i sydöstra Skåne. Jag vore tacksam om fem grundskollärare i skolan och sex av dem som arbetar på familjeenheten, eller liknande avdelning på socialförvaltningen, svarar på frågorna.

Syftet med undersökningen är att se om lärare och socionomer kan arbeta/ kan arbeta mot samma mål samt om de tänker likadant gällande dessa frågor. Frågorna är fem stycken och skall besvaras på en skala från 1-5. Det ges även möjlighet att skriva eventuell kommentar till sitt svar under varje fråga.

Tack på förhand
Barbro Fredriksson

Tabell 1.

Område	Skala	Fråga nr. 1					Fråga nr. 2					Fråga nr. 3					Fråga nr. 4					Fråga nr. 5				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	Skola 1:1	2	2	1			2	2	1					3	2		3	2						1	3	1
	Skola 1:2	2	1	1	1		2	2		1		2	2	1			2	1	1	1		1	2	1	1	
	Soc.förv. 1	1	4						2	3		1	2	1	1		2	3				1	3	1		
2	Skola 2:1	2		2	1		1	1	3			2	1	2			2	3				1	1		3	
	Skola 2:2	3					2	1					1	1	1		2	1						3		
	Soc.förv. 2	4	2				1	3	2			1	2	2	1		1	1	2	2		3	3			
3	Skola 3:1	2		3			1	3		1		1	2	2			4	1					3	2		
	Soc.förv. 3	2	4					1	3	1	1	3	3				2	3	1			5	1			
4	Skola 4:1	2	1	1	1		2	1	2			1	1	1	1	1	2	3				3	1	1		
	Skola 4:2	1	3	1			1	2	2			1	2	2			1	2	2			1	1	3		
	Soc.förv. 4	2	1	1				2	2			1	3				1	3				1	2	1		
5	Skola 5:1	2	1		1			3		1		1	3				1	3					3	1		
	Skola 5:2	1	2	1			2	1		1		1	3				1	1	2				2	2		
	Soc.förv. 5	2		1				1	2			1	2				2	1				1	1	1		
6	Skola 6:1	1		2				1	2				2	1			1	1	1				3			
	Skola 6:2		3		1		3		1			2	2				2	1	1				2	2		
	Soc.förv. 6	1	3					2	2			4					4					1	3			
7	Skola 7:1	2	2	1			3	2				2	2	1			2	2	1			1	2	2		
	Soc.förv. 7			2				1	1			1	1				1	1					1	1		
8	Skola 8:1	3	1	1			3	1	1			1	2	2			2	1	2				2	2	1	
	Soc.Förv. 8	5	1				1	1	1	3		5	1				1	1	3	1		1	4	1		
% av totala gruppen		35	37	19	9	0	24	19	30	14	13	5	24	48	18	4	26	32	33	10	0	6	12	39	23	19
% av lärare		36	28	26	10	0	38	28	22	10	2	5	24	41	24	5	33	28	31	9	0	0	7	40	28	26
% av socialsekr.		33	53	8	6	0	3	6	42	19	31	6	25	58	8	3	14	39	36	11	0	17	19	39	17	8

Förklaring till tabell 1:

Tabellen visar alla svar som inkommit från enkäten "Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal inom familjeenheten på socialförvaltningen". Första lodräta kolumnen visar områden, där kommuner och stadsdelar har tilldelats nummer. Första siffran står för kommun/stadsdel och den andra för skola eller socialförvaltning. Överst i vågrät kolumn ses frågor samt skalan för frågorna (se bil.2). Vidare redovisas fördelningen bland de olika personerna som svarat, med kursiv stil i tabellen.

Detta är en redovisning av kommentarerna från enkäten ”Frågor som riktar sig till grundskollärare samt till personal på familjeenheten på socialförvaltningen.” För att skolor och socialförvaltningarna skall vara anonyma har de delgivits nummer. Första numret står för kommun/stadsdel och andra numret för skolan. Skolor och socialförvaltningar har samma nummer i tabellen (se bil.4) som i denna redovisning. Allt det som lärare och socialsekreterare skrivit är direkt citerat under respektive fråga.

1. Är barnperspektivet centralt, det vill säga utgår man från barnets bästa eller i huvudsak från föräldrarna i arbetet med dessa barn?

Skola 1:1 ”Föräldrarna får själv söka vård för sina behov.”

Socialförvaltning 1. ”Lagstiftningen är otydlig då det gäller barnperspektivet. Ett exempel är familjehemsplacerade barn där man skall arbeta för att barnet skall tillbaka till föräldrarna.” ”Det är svårt ibland att hålla fokus på barnet då föräldrarna har svåra problem.” Målet och viljan är att utgå från barnets bästa. Dock tappas barn bort i föräldrarnas behov.”

Socialförvaltning 2. ”Givetvis är barnperspektivet centralt. ”Barnperspektivet kan bli ännu mer centralt.” ”Vi jobbar mycket med att uppfylla barnperspektivet och har blivit bättre och bättre på detta.” ”Utredningar görs enligt BBIC-modellen, barns behov i centrum.”

Skola 3:1 ”Jag önskar detta men när föräldrarna ej håller sams drabbar detta barnet hårt och jag anar att detta blivit ett större problem på senare år.” ”Man utgår alltid från barnets perspektiv.”

Socialförvaltning 3. ”Ibland brister det då föräldrarna tar mycket plats själva.”

Skola 4:1 ”Jag tror att man ibland är så inställd på att nå samförstånd att barnen blir åsidosatta.” ”Jag utgår från barnens bästa – barnkonventionen.” ” Jag försöker utgå från barnperspektivet”.

Skola 5:2 ”Jag hoppas att barnperspektivet är centralt.”

Skola 6:1 ”Utgår alltid från barnets bästa i kombination med familjens väl.” ”Barnperspektivet är centralt i de flesta fall.” ”Otillräcklig förmåga. Viljan finns men inte förmågan.”

Socialförvaltning 6. ”Vi måste enligt lagen utgå från barnets bästa men det är inte alltid man kan göra det eftersom det krävs mycket för att man skall kunna gå in med tvång.” ”Ibland är det svårt men i huvudsak gäller barnperspektivet.”

Skola 7:1 ”Barnperspektivet kommer i första hand genom att stötta föräldrarna.” ”För att hjälpa barnen måste föräldrarna vara med på ett eller annat sätt.”

Socialförvaltning 7. ”Skolan avvaktar för många årskurser innan de signalerar till socialtjänsten.”

Socialförvaltning 8. ”Barnets egen synvinkel kan bli mer framträdande.” ”Barnets bästa är ett svårt perspektiv, långtifrån självklart, men det är ett ständigt sökande efter vad är det här barnets bästa.” ”På vår enhet, barn och ungdom (soc.) har vi kommit ganska långt.” ”Ambitionen är att insatserna skall utgå från barnets bästa.” Det har blivit mycket bättre. Vi använder oss av barnets bästa. Att det bara blev en trea (på enkäten, författarens kommentar) beror på att det kan ta lång tid att genomföra barnets bästa.”

2. Att anmäla till socialtjänsten är en skyldighet för skolan då man har allvarlig misstanke om att ett barn far illa och att barnets familjeförhållande bör utredas. Anmäler skolpersonalen alltid till socialtjänsten då de är skyldiga till det?

Skola 1.1 ”Klassläraren begär elevvårdskonferens och rektorn är ansvarig.”

Skola 1:2 ”Anmälan sker i samverkan med kommunens resursteam.”

Socialförvaltning 1. ”Skolan är oroliga att förstöra relationen till föräldrarna. Min uppfattning är att skolan allt för ofta tar vuxenperspektiv.” ”Skolpersonalen borde anmäla i ett tidigare skede då det finns större chans och möjlighet att göra något. Där är också socialförvaltningen ansvariga för att informera om dess arbetssätt till skolan så att det inte blir så stort att anmäla.” ”Ibland kan det finnas okunskap bland skolpersonal när man skall anmäla. Ibland vill/vågar man inte se hur barnet har det.” ”Nej inte alltid, men i större utsträckning än tidigare då socialtjänsten nu oftare informerar skolan om hur de skall handskas med problemen.”

Skola 2:1 ”Personalen anmäler genom skolsköterska.”

Socialförvaltning 2. ”Nej det gör lärarna inte alltid. Jag vet inte hur ofta de låter bli.” ”Ibland väntar skolan alltför länge med att anmäla då man hoppas att skolan själv skall lösa problemet. Ibland är man rädd att riskera relationen till

föräldrarna. Skolan har inte alltid kunskap om vilka resurser socialtjänsten kan erbjuda.”

Skola 3:1 ” Det stora ansvaret och osäkerhet om konsekvenserna gör nog att man drar sig för att anmäla ibland.” ”Det är oftast kuratorn på skolan som anmäler. Eller i samarbete med läraren.”

Socialförvaltning 3. ”Skolpersonalen anmäler i stor utsträckning på högstadiet då de är skyldiga till det. På låg och mellanstadiet uppfylls anmälningsplikten mycket lite.” ” Det finns fortfarande okunskap om anmälningsplikten.” ” Det verkar ibland som om man anmäler mindre allvarliga ärenden och inte det som borde anmälas.”

Skola 4:1 ”Det är svårt att veta vad som är enbart rykten.”

Skola 4:2 ”Jag vet inte. Jag har aldrig varit inblandad i något fall där man bör anmäla.” ”Ja, man anmäler i den mån man upptäcker problemen.” ”Vi går andra vägar som att ta hjälp av specialpedagog.”

Skola 5:1 ”Man har en rädsla för att missbedöma.” ”Man är rädd för att missbedöma.”

Skola 5:2 ”Jag tror inte att personalen anmäler, tyvärr.”

Socialförvaltning 5. ”Det är svårt att veta men jag tror inte att skolan alltid anmäler när de är skyldiga till det.”

Skola 6:1 ”Jag anmäler alltid men vet inte hur mina kollegor gör.”

Skola 6:2 ”Jag tror att många är rädda för att anmäla, att själv komma i konflikt med barnet.”

Socialförvaltning 6. ”Det kan jag inte veta.” ”Min erfarenhet är att det är endast från vissa skolor som anmälningarna kommer. ”

Skola 7. ”Svaret baseras på frågan om skolpersonalen anmäler, då blir det en trea (på enkäten, författarens kommentar). Om jag svarar för mig själv blir det en etta.” ”Man väntar och ser. Ibland beroende på tidigare ärenden.”

Socialförvaltning 7. ”Lärarna borde ta direkt kontakt med socialtjänsten istället för via skolsköterskan.”

Socialförvaltning 8. "Ibland avvaktar man för att samla material." "Denna fråga kan egentligen inte besvaras av oss. Vi ser endast de anmälningar som kommer hit, inte de som eventuellt borde komma hit." "Upplever att skolan har dålig kunskap om anmälningsplikten." "Ibland försöker personalen lösa konflikten på egen hand, vill inte ha konflikt med föräldrarna." "Stor brist."

3. Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialtjänst?

Skola 1:1 "Tidsbrist". "Mycket lite samarbete." "Oftast envägskommunikation från skola till socialtjänst."

Skola 1:2 "Ensidig kommunikation." "Önskvärt att socialtjänsten kontaktar skolpersonalen i större utsträckning än vad som nu sker."

Socialförvaltning 1. "Det fungerar mycket bra då det finns en socionom i skolan." "Bra då vi har socionomer anställda ute på skolorna." "Vi håller just nu på att informera skolpersonal om socialtjänsten, om hur vi arbetar och skolpersonalens ansvar när det gäller dessa barn." "Samarbetet i denna kommunen är förhållandevis gott jämfört med andra kommuner jag jobbat i."

Socialförvaltning 2. "Socialsekreterare finns på skolorna vilket underlättar arbetet." "Det fungerar många gånger bra. Ibland upplever jag ett avstånd som kanske beror på att vi arbetar inom olika enheter och inte har tillräcklig kännedom om varandras arbetsvillkor." "Bra ibland, dåligt ibland. Det är väldigt olika beroende på skola och lärare."

Skola 3:1 "De få kontakter jag haft har varit mycket bra." "Lärarnas samarbete är litet eftersom det oftast är kuratorn som har kontakt med socialtjänsten."

Socialtjänst 3. "Samarbetet fungerar bra på högstadiet men inte på låg och mellan stadiet." "För närvarande har vi mer samarbete med högstadieskolor än med låg- och mellanstadiet." "Samarbetet är bra för det mesta men det beror på vem man samarbetar med."

Skola 4:1 "Jag har aldrig haft några barn som behövt socialtjänst." "När vi har haft anledning att samarbeta har det fungerat mycket bra."

Skola 4:2 "Skola och socialtjänst har inget samarbete." "Öppenhet mellan skola och socialtjänst hade hjälpt skolan." "Handläggandet av ärenden tar oftast för lång tid."

Skola 5:1 ”Jag kan inte svara för jag har aldrig haft kontakt med socialförvaltningen.” ”Jag har aldrig varit i behov av samarbete med socialförvaltningen. Jag hoppas att det är socialförvaltningens mål att samarbeta med skolan eftersom de skall se på barnets helhet.”

Skola 6:1 ”Sekretess är ett onödigt hinder. Sekretessen gör att det blir långa väntetider.” ”För lite information, det läraren berättar förs sedan vidare till föräldrarna.”

Skola 6:2 ”Det kunde vara bättre, mer dialog.” ”Början är bra men föräldrarnas möjlighet att ”sinka” arbetet är negativt.”

Skola 7:1 ”De får inte berätta något för oss på grund av sekretess.” ”Jag har positiv erfarenhet från ”skola 7” men man får ligga i rätt så hårt som lärare.” ”På vår skola gör vi anmälningar men upplever att ärenden ”stannar” på socialtjänsten.”

Socialförvaltning 7. ”Sådär, samarbetet är långt ifrån bra.”

Socialförvaltning 8. ”Bristande, skolan förstår inte hur man anmäler samt vilken roll och funktion socialsekreteraren har.” ”Olika på olika skolor beroende på om man har personliga kontakter eller ej.” ”Överlag dåligt, i en del ärenden väldigt bra.”

4. Socialtjänsten och skolorna arbetar under olika sekretessnivå. Påverkar detta samarbetet?

Skola 1:1 ”Man behöver all information man kan få för att förstå barnets problematik.”

Socialförvaltning 1. ”Vi på socialförvaltningen arbetar aktivt för att alla möte skall ske i föräldrarnas närvaro. Detta underlättar sekretessen.” ”Skolpersonalen har svårt för att förstå att vi inte kan prata om vissa saker.” ”Det är ibland en frustration för lärare att inte få information om familjen.”

Socialförvaltning 2. ”Ganska mycket men går att överbygga med föräldrars medgivande.” ”När socialförvaltningen behöver uppgifter från lärare, för utredningen, är läraren skyldig att informera socialtjänsten om detta. Vissa lärare upplever dock ett problem i att socialtjänsten å sin sida har sekretess angående vad de känner till om eleven.” ”Skolan har svårt att acceptera socialförvaltningens sekretess.”

Skola 3:1 "Ja, samarbetet påverkas men sådana är reglerna." "Vet inte. Jag har alltid fått den information som varit nödvändig för mig."

Socialförvaltning 3. "Samarbetet påverkas ibland beroende på vem man talar med." "Det är svårt att få skolan att förstå socialförvaltningens sekretess." "Det påverkas om man inte får föräldrarnas medgivande att bryta sekretessen."

Skola 4:1 "Det är troligt att det påverkar arbetet." "Det beror på vilken person man samarbetar med" "Jag har inte haft något barn som behövt socialtjänst."

Skola 4:2 "Ibland har skolan inte alla uppgifter tillgängliga." "Det finns inget samarbete."

Skola 5:1 "Om föräldrarna finns med i samtalen är det lättare. I annat fall kan det begränsa arbetet." "Samarbetet påverkas aldrig då föräldrarna finns med i samtalet. Annars kan våra olika sekretessnivåer påverka samarbetet."

Skola 5:2 "Ibland påverkas samarbetet av våra olika nivåer av sekretess."

Socialförvaltning 5. "Samarbetet påverkas om klienten inte lämnar samtycke till kontakt mellan skola och socialförvaltning."

Skola 6:1 "Sekretessen är ett onödigt hinder. Det blir långa väntetider." "Till viss del eftersom vi inte får alla kort på bordet." "Oftast är det endast läraren som lämnar information."

Socialförvaltning 6. "Ibland kan vi inte ge lärarna den information de vill ha därför uppfattas det som om vi inte gör så mycket alltid."

Skola 7:1 "Ibland blir det svårt att veta om något görs och vad." "Det kan påverka. Min erfarenhet är dock att det inte påverkat så mycket."

Socialförvaltning 8. "Till vissa delar, men utbildning för lärare i förvaltningslag och kommunallag tror jag har större betydelse." "Ofta måste jag undervisa lärarna om innebörden/lagstiftningen sedan går det bättre." "Ofta går det att få samtycke från familjen att bryta sekretessen." "Ibland kan det vara så men inte alltid." "Lärarna förstår inte socialtjänstens stränga sekretess." "Vid samtycke om sekretessbrott fungerar det väl."

5. Får lärarna den information de behöver för att kunna stötta eleven?

Socialförvaltning 1. ”Ja utan att bryta sekretessen.” ”I den mån det går.” ”Ibland tror läraren att socialtjänsten har mer information än vad de säger. Oftast har man överenskommelse med föräldrarna om öppen kommunikation med skolpersonalen, det vill säga att häva sekretessen.” ”Vi försöker meddela det som gäller skoldelen. Det finns alltid delar vi inte lämnar ut men då är de sällan kopplade till barnens skolgång.”

Socialförvaltning 2. ”Lärarna behöver inte veta allt för att kunna stötta eleven.” ”Vi ger den information vi får och kan med bakgrund av sekretessen.” ”Ja, men lärarna kanske inte är de bästa stöttarna, utan föräldrarna. Är kontakten mellan skola och föräldrar bra så att informationen når fram till föräldrarna? På gymnasiet anser jag definitivt att svaret är nej. Detta gäller också högstadiet.”

Skola 3:1 ”I nya fall där det inte varit problem tidigare är kontakten bra. Vi lärare kunde eventuellt få mer information som ny adress vid flyttning av barn med mycket problem.” ”Lärarna får inte alltid den information de behöver.”

Socialförvaltning 3. ”Det är svårt att veta om lärarna får tillräcklig information.” ”Lärarna får inte alltid tillräcklig information. Socialförvaltningen kan bli bättre på det.” ”Lärarna får inte tillräcklig information om sekretessen förhindrar det.”

Skola 4:1 ”Det är mycket varierande.” ”Jag har inte haft något barn som behövt socialtjänst.”

Skola 4:2 ”Lärarna skulle ibland behöver lite mer uppgifter för att kunna stötta. Detta påverkar i sin tur samarbetet.” ”Lärarna får oftast den information de behöver för att kunna stötta eleven.”

Skola 5:1 ”Jag får ingen information i nu läget trots att jag vet att barn har hjälp/kontakt med socialförvaltningen.”

Skola 5:2 ”Nej, som gammal klasslärare hade jag inte så mycket inblick i detta då jag inte var klassföreståndare. Jag tyckte däremot att jag ofta hade velat få mer information om elever med sådana problem för att kunna ge ett bättre stöd. Jag fick ofta höra att det var sekretessbelagt.”

Skola 6:1 ”Inte fullt ut. Mycket tror jag beror på att barn inte alltid får rätt diagnos och därmed inte heller rätt behandling. Tid och resurser brister.” ”Man får höra det på annat sätt.”

Skola 6:2 "Även om läraren får information är det ibland svårt att stötta eleven som man skulle vilja eftersom man har så många elever att stötta på samma gång, men på olika sätt." "Möjligen men resurserna och fortlöpande krav på föräldrarna är för veka."

Socialförvaltning 6. "Tveksamt, men får socialtjänsten information från skolan? Skolan är ofta rädd att berätta allt de vet om barnets hemsituation, vilket leder till att socialförvaltningen inte får en fullständig bild." "I vissa fall skulle lärarna behöva mer information men vi kan inte ge den."

Skola 7. "Inte alltid man får vara nyfiken och luska sig fram." "I en del fall tror jag, i andra mycket lite." "Sekretesslagen hindrar socialtjänsten att vidarebefordra uppgifter."

Socialförvaltning 7. "Socialtjänsten borde bli bättre på att initiera nätverksmöten där alla är inblandade runt barnet föräldrar, skola o.s.v."

Socialförvaltning 8 "I de flesta fall, Ja! Men det innebär inte att resurserna finns inom både skola och socialtjänst." "Ofta tycker lärarna att de får för lite information och blir frustrerade över att inte få all kunskap om hur eleven har det hemma." "Svår fråga. Har föräldrarna gett sitt medgivande så är det aldrig några problem. Lärarna har en tendens att tro att socialtjänsten är trollkarlar som kan förändra allt väldigt snabbt." "Vid samtycke om sekretessbrott fungerar det väl."